

■ سکانسی از فیلم آواز گنجشک‌ها

درس پنجم معنای زندگی

این اواخر در ذرت‌زارها به آوای فاخته گوش می‌دادم. شکوفه‌های سیب، مثل تکه‌های معطر کاغذ رنگی، چرخ‌زنان در جلوی پایم به زمین می‌ریختند. بارانی که بر چمن آفتاب خورده می‌بارید، بوی خوشی داشت. همه چیز خاطرات روزهای گذشته را به یاد می‌آورد. فکر می‌کردم، روزگار کنونی ما عجب روزگاری است و چقدر با پنجاه سال پیش فرق دارد. اما همین که بیشتر فکر می‌کنم، می‌بینم به شکرانه‌ی الهی، خیلی از چیزها همان است که آن روزها هم بود؛ صدای فاخته، شکوفه‌ها، صحبت‌های دلنشین دور سفره‌ی غذا، عشق و ازدواج. می‌دانم که ازدواج‌های امروزی خیلی فرق کرده‌اند اما هنوز هم انسان‌ها با یکدیگر عهد می‌بندند تا پایان عمر با هم باشند و همدیگر را دوست داشته باشند. در هر بخش از زندگانی، شکل بیرونی عوض شدنی است. شاید هم باید تغییر کند اما جان کلام همان است که بود. به نظرم در گیرودار زندگانی مدرن، بیش از اندازه مفتون ظاهر امور شده‌ایم؛ به طوری که اصل مطلب فراموش شده است. گاهی ضرورت دارد، تلویزیون را خاموش کنیم، به طبیعت و کسانی که دوستشان داریم، نزدیک شویم و بار دیگر فارغ از اینکه دیگران چه می‌گویند و چه نظری در مورد ما دارند، به یاد بیاوریم که زنده بودن چه نعمت بزرگی است؛ تنها در این صورت است که می‌توانیم ذهنمان را به اصل مطلب معطوف کنیم و اصل مطلب، معنای زندگانی است. از قرار معلوم، ~~زنده ماندن~~ یا ~~رفاه داشتن~~ دلیل موجهی برای زندگانی نبوده و نیست. هر موجود بی‌اهمیتی می‌تواند همین‌ها را بخواهد. من معتقدم زندگی من واقعاً حکمتی دارد، معنایی دارد؛ اگر چه هنوز نتوانسته‌ام آن را به روشنی و وضوح در زندگی‌ام ببابم.

(چارلز هندی، همه کیمیاگریم؛ تأملی درباره‌ی کار و زندگانی)

نمونه سوالهایی را ذکر کنید که به پرسش از، معنای زندگی مرتبط است

پرسش از معنای زندگی

1] زندگی چیست و انسان‌ها با چه آرمان، انگیزه و دلیلی به زندگی ادامه می‌دهند؟ انسان‌ها چه تفاوتی با یکدیگر دارند که برخی در زندگی خود امیدوارند و برخی احساس پوچی و بیهودگی می‌کنند و زندگی را تکراری و ملال‌آور می‌بینند؟³ چه چیزهایی زندگی را گوارا و شیرین می‌کند و چه عواملی آن را تلخ و ناگوار می‌سازد؟⁴ معیار زنده بودن چیست؟⁵ آیا به صرف وجود علائمی چون نفس کشیدن، خوردن و رشد جسمانی می‌توان انسان را زنده دانست؟⁶ مرگ پایان زندگی

است یا مرحله‌ای از مراحل زندگی انسان است؟ و...
در جهان متجدد و در میان صاحب نظران علوم اجتماعی چه پرسش‌هایی در باره معنای زندگی مطرح بوده است؟
پرسش از معنای زندگی و ده‌ها پرسش دیگر مرتبط با آن، همواره ذهن انسان‌ها و بسیاری از اندیشمندان را به خود مشغول کرده است. این پرسش‌ها در جهان متجدد و در میان صاحب نظران

شهریور
1401

علوم اجتماعی نیز مطرح بوده‌اند؛¹ اینکه آیا زندگی معنادار است؟² چه چیزی به زندگی، لذت‌ها و رنج‌های آن معنا می‌بخشد؟³ آیا زندگی معانی از پیش تعیین شده دارد یا انسان‌ها خود به زندگی خویش معنا می‌بخشند؟⁴ آیا انسان از معنای زندگی‌اش آگاه است یا از آن غافل است؟⁵ آیا کنش‌های افراد، بیانگر معنای زندگی آنهاست؟⁶ آیا انسان به همه معانی مختلفی که می‌توان برای زندگی در نظر گرفت، گرایش یکسانی دارد یا بنا به سرشت خود، به برخی معانی زندگی

گرایش بیشتری دارد و از برخی معانی متنفر و گریزان است؟ و...
مسئله معنا در مورد کدام پدیده‌ها مطرح است؟ شهریور 99
مسئله معنا درباره کل زندگی انسان و در مورد تمام پدیده‌های اجتماعی از جمله کنش‌ها مطرح است. این پرسش که چگونه می‌توان معنای زندگی و معنای کنش انسان‌های دیگر را فهمید،
دی 1402

خرداد 98
شهریور 1400

یکی از پرسش‌های مهم و کلیدی برای اندیشمندان علوم اجتماعی بوده است.

ص غ

تلاش کنید به یکی از پرسش‌های بالا پاسخ دهید. شما چه سؤال دیگری درباره معنای زندگی دارید؟

■ کوبه‌ها نشانه‌ای از فرهنگ ایرانی بر در خانه‌های روزگار قدیم هستند. کوبه مردانه صدای بم و کوبه زنانه صدای زیر داشت. صاحبخانه با شنیدن صدای کوبه متوجه می‌شد که مهمان پشت در، آقا است یا خانم.

■ باغ سنگی سیرجان که تنه درختانش خشکیده و به جای میوه از شاخه درختانش سنگ‌های کوچک و بزرگ آویزان است، حکایت غریبی است از مردی که یکی از زیباترین موزه‌های هنر انتزاعی را در میان بیابان برپا کرده است.

«عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست»

در هوای سرد و برفی زمستان، کودکی با پاهای برهنه و لباس‌های مندرس روی برف ایستاده بود و در حالی که از سرما می‌لرزید، صورتش را به شیشه چسبانیده بود و به ویتترین فروشگاه نگاه می‌کرد. او با نگاه و چشمان حسرت‌بارش، به خدا التماس می‌کرد. خانمی که قصد ورود به فروشگاه را داشت، کمی مکث کرد و به پسرک که محو تماشا بود، نگاهی انداخت و داخل فروشگاه شد. چند دقیقه بعد، پسرک را به داخل فروشگاه فراخواند و در حالی که یک جفت کفش و یک دست لباس نو در دستانش بود، آنها را به پسرک داد تا بپوشد و گفت: پسر! مواظب خودت باش. کودک گفت ببخشید خانم! شما خدا هستید! زن لبخند زد و پاسخ داد: نه، من فقط یکی از بنده‌های خدا هستم. کودک گفت: می‌دانستم با او نسبتی دارید!

بنویسید

زندگی نامه‌ها به ویژه زندگی نامه‌های خود نوشت، سفرنامه‌ها و کتاب‌های خاطرات از منابعی هستند که تصویر انسان‌ها را از معنای زندگی نشان می‌دهند. یک زندگی نامه کوتاه از خودتان بنویسید و در مورد انگیزه و معنای زندگی خود سخن بگویید.

بینیم و بدانیم

مستند «مشتی اسماعیل» روایت زندگی پیرمردی نابینا اما زنده دل است که زندگی را زیبا می‌بیند. او معرفتی دارد که بیننده را مبهوت و متعجب می‌کند. شوق او به زندگی، تماشایی است. این مستند در جشنواره‌های معتبر داخلی و خارجی مانند ویز یون دوریل سوئیس، مذهب ایتالیا، پالم اسپرینگ آمریکا، فیپای فرانسه نمایش داده شده و مورد تحسین قرار گرفته است.

پیچیدگی پدیده‌های انسانی و اجتماعی

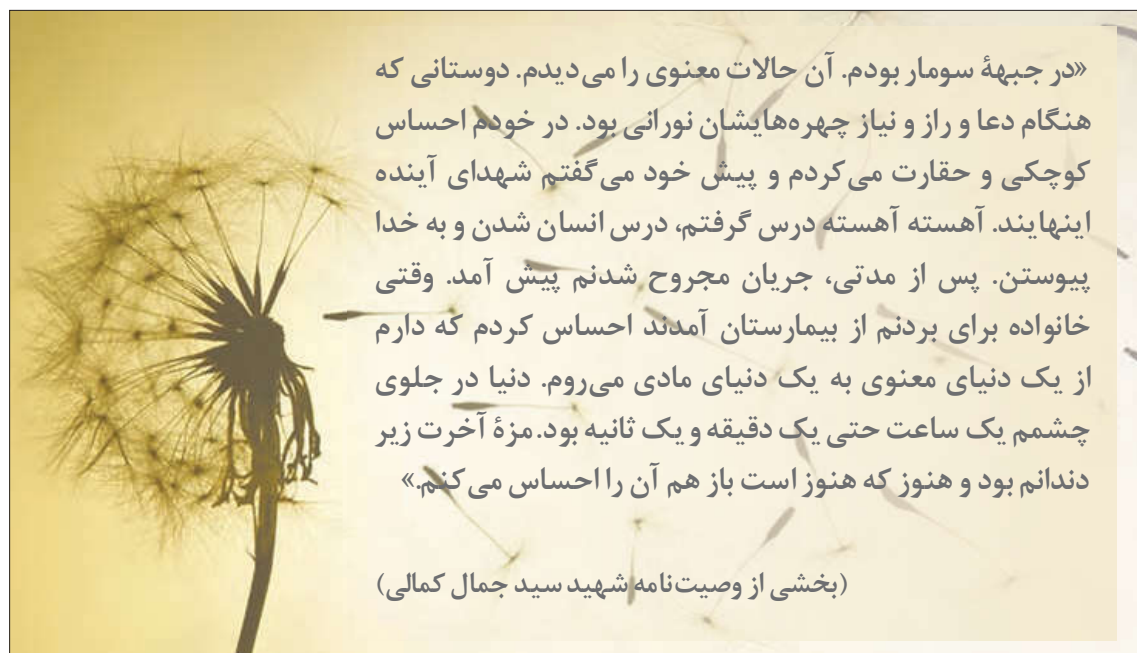
بررسی و مطالعه پدیده‌های انسانی و اجتماعی چه زمانی به نتیجه گیری های غلط و اشتباه منجر می شود؟
(بررسی و مطالعه پدیده‌های انسانی و اجتماعی، بدون توجه به عمق آنها، به نتیجه گیری های غلط و اشتباه منجر می شود.)

خرداد ۱۴۰۰
ص غ

سه پدیده زیر را در نظر بگیرید: **یک مثال برای پدیده شهادت طلبی ذکر کنید**

● در طول هشت سال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، صدها هزار نفر از رزمندگان ایرانی جان خود را از دست دادند. بسیاری از این شهیدان، در سنین جوانی و نوجوانی، در شیرین ترین دوران عمر خود، به شهادت رسیدند. روایت‌ها و مستندات به جا مانده از آن دوران، از آرزو و رقابت

تنگاتنگ رزمندگان برای شهادت حکایت می‌کند. بسیاری از بازماندگان این دوران، زنده ماندن خود در جنگ و جاماندن از قافلهٔ هم‌زمان شهیدشان را خسرانی بزرگ و مهم‌ترین حسرت زندگیشان می‌دانند.

پدیده "فدا کردن جان برای وطن" را شرح دهید
 ● در همهٔ جنگ‌ها همیشه سربازانی بوده‌اند که با آگاهی کامل از احتمال کشته شدن پا به میدان جنگ گذاشته‌اند؛ این سربازان قطعاً انگیزه‌های مهمی مانند دفاع از وطن و پیروزی بر دشمن داشته‌اند. اما شاید نتوان به آسانی سربازانی را یافت که جان باختن در راهی که برگزیده‌اند را بخشی از کمال خود بدانند و آن را آرزو کنند.
منظور از پدیده خودکشی چیست؟
 ● خودکشی یک کنش غیرعادی است که از گرایش به مردن به جای زنده ماندن حکایت دارد.
گرایشی که برخلاف طبیعت و سرشت انسان است.

■ با یاد خدا و توکل به او و با گذشت زمان، می‌توان بر دردی که در حال حاضر طاقت‌فرسا و دائمی به نظر می‌رسد، غلبه کرد.

■ در جنگ جهانی دوم، هزاران خلبان ژاپنی برای عملیات کامیکازِه داوطلب شدند. آنها در این عملیات، هواپیماهایشان را به ناوهای دشمن می‌کوبیدند.

شباهت و تفاوت شهادت طلبی و فدا کردن جان برای وطن و خودکشی را بنویسید

شباهت و تفاوت این پدیده‌ها چیست؟ شباهت «شهادت طلبی»، «فدا کردن جان برای وطن» و «خودکشی»، دست شستن از جان و زندگی در دنیا و استقبال از مرگ است. تفاوت آنها در معنای متفاوتشان است و دقیقاً همین معانی متفاوت، هویت آنها را تعیین می‌کند و از آنها

سه پدیده مختلف می‌سازد. برخی از معانی پدیده‌ی شهادت طلبی را بنویسید

«شوق به حیات جاودانه، عشق به دیدار محبوب، دفاع از دین، مبارزه با ظلم، اقامه حق، مبارزه با باطل و...»، «دفاع از عرور ملی، میهن دوستی، غلبه بر دشمن، کشورگشایی، هیجان و...»،

برخی از معانی پدیده خودکشی را بنویسید «ریج‌گریزی، احساس یوچی، فشارهای اقتصادی، بحران‌های اجتماعی، بحران معنویت و...»

برخی از این معانی هستند. می‌بینید که درون هر کدام از این پدیده‌ها نیز تفاوت و تنوع معنایی وجود دارد. چه عاملی جامعه‌شناسان، روان‌پزشکان، اقتصاددانان، حقوق دانان و

حتی فیلسوفان را به مطالعه پدیده خودکشی واداشت؟ پس از انقلاب صنعتی، مسئله خودکشی به شکل بی‌سابقه‌ای در جوامع صنعتی رواج پیدا

کرد؛ به گونه‌ای که جامعه‌شناسان، روان‌پزشکان، اقتصاددانان، حقوق دانان و حتی فیلسوفان را به مطالعه این پدیده و چاره‌اندیشی برای آن واداشت. پاسخ‌های صاحب‌نظران علوم مختلف

به چرایی وقوع خودکشی با یکدیگر متفاوت است، علاوه بر این اندیشمندان یک حوزه نیز در

این باره نظرات متفاوت و حتی متعارضی ابراز کرده‌اند. مثالی ذکر کنید که نظرات متفاوت صاحب‌نظران علوم اجتماعی را نسبت به پدیده خودکشی نشان دهد

برای مثال جامعه‌شناسانی که در تحلیل خودکشی به عوامل اقتصادی مانند فقر، کاهش رفاه عمومی و... توجه کرده‌اند، از سوی برخی دیگر از جامعه‌شناسان با این انتقاد روبه‌رو هستند

که نرخ خودکشی در بعضی از کشورها با سطح رفاه عمومی بالا، بیشتر از برخی جوامع با سطح

رفاه و شرایط اقتصادی پایین‌تر است. وجود نظریات مختلف در تحلیل مسئله خودکشی پس از انقلاب صنعتی نشانه چیست؟ شهریور 1403

وجود نظریات متفاوت، نشانه پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی و البته دشواری فهم

آنهاست. (برخی رویکردها برای دستیابی به پاسخ‌های ساده و کاملاً قابل پیش‌بینی درباره

چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی، پیچیدگی و عمق این پدیده‌ها را نادیده می‌گیرند و از

پدیده‌های اجتماعی و انسانی هویت‌زدایی می‌کنند.)

* چرا برخی رویکردهای اجتماعی، هویت‌زدایی می‌کنند؟ شهریور 99 خرداد 99

چرا رویکردهایی که برای دستیابی به پاسخ‌های ساده، سراسر است و کاملاً پیش‌بینی شده در باره چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی اند، به چه نتایجی دست می‌یابند؟

بخوانیم و بدانیم

آیا تأکید بر پیچیدگی کنش‌ها و پدیده‌های اجتماعی و تنوع معانی آنها به این معناست که جوامع

انسانی هیچ شباهت و اشتراکی ندارند؟ خیر

بخشی از پیچیدگی کنش‌های انسانی، به سبب وابستگی این کنش‌ها به ویژگی‌های فردی،

مانند توانایی‌های ذهنی، عاطفی، جسمانی و همچنین ویژگی‌های اجتماعی - فرهنگی مانند

تنوع فرهنگ‌ها، خرده‌فرهنگ‌ها و موقعیت اجتماعی است. اما انسان‌ها همچنان که دارای

تفاوت‌های فردی و اجتماعی بسیاری هستند، مشابهت‌های فراوانی نیز دارند؛ مثلاً همه انسان‌ها دارای نیازهای طبیعی و غریزی مشابهی هستند؛ از این رو برای تأمین غذا و سرپناه تلاش می‌کنند، تشکیل خانواده می‌دهند و... همچنین ویژگی‌های متعالی مانند میل به جاودانگی، کمال‌جویی، سعادت‌طلبی، گرایش به زیبایی، تنفر از ظلم، علاقه به کشف حقیقت مورد توجه همه انسان‌هاست.

لازمه شناخت پدیده‌های اجتماعی، شناخت صحیح و توأمان «تفاوت‌های فردی - اجتماعی» و «وجه مشترک» انسان‌هاست.

■ عروسی روستاییان اثر پیتربروگل

■ مراسم عروسی در هندوستان

■ مراسم عروسی مندائیان در اهواز

یک داستان شش کلمه‌ای که برنده
جایزه بهترین داستان خیلی کوتاه
جهان شده است:
هیچ حواسم نبود...
دو فنجان ریختم...

(آلیستر دانیل، اندوه)

گفت‌وگو کنید

وصیت‌نامه‌های شهدای دفاع مقدس یکی از مهم‌ترین منابع برای تفسیر اعمال، افکار و شخصیت شهدای ایرانی است. در کلاس به گروه‌های چند نفره تقسیم شوید و در هر گروه، وصیت‌نامه یکی از شهدای دفاع مقدس را مرور کنید و درباره انگیزه‌های رزمندگان ایرانی از شهادت‌طلبی با دوستان خود گفت‌وگو کنید. «خداوندا، ای عزیز! من سال‌هاست از کاروانی به جا مانده‌ام و پیوسته کسانی را به سوی آن روانه می‌کنم، اما خود جا مانده‌ام، اما تو خود می‌دانی هرگز نتوانستم آنها

را از یاد ببرم. پیوسته یاد آنها، نام آنها، نه در ذهنم بلکه در قلبم و در چشمم، با اشک و آه یاد شدند.

... عزیزم! من از بی‌قراری و رسوایی جاماندگی، سر به بیابان‌ها گذارده‌ام؛ من به امیدی از این شهر به آن شهر و از این صحرا به آن صحرا در زمستان و تابستان می‌روم... مرا به خودت متصل کن... مرا به قافله‌ای که به سویت آمدند متصل کن. معبود من، عشق من و معشوق من، دوستت دارم. بارها تو را دیدم و حس کردم، نمی‌توانم از تو جدا بمانم. بس است، بس. مرا بپذیر، اما آن چنان که شایسته تو باشم»

«بخشی از وصیت‌نامه سردار پرافتخار اسلام شهید حاج قاسم سلیمانی»

* رویکرد جامعه‌شناسی تفسیری چیست؟

جامعه‌شناسی تفسیری * چرا "تفهم" روش مستقلی برای علوم انسانی نیست و فقط پیش نیاز روش علمی محسوب می‌شود؟ خرداد ۱۴۰۳

تبيين در حاشیه تفسیر * چرا ماکس وبر، تفهم را روش مستقلی برای علوم انسانی نمی‌دانست؟ خرداد ۹۹

در قرن نوزدهم میلادی برخی از متفکران اجتماعی آلمانی از جمله ویلهلم دیلتای و ماکس وبر، مدعی شدند که هرچند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی، نظم و قواعد خاصی دارد اما انسان‌ها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده‌های اجتماعی نیز با پدیده‌های طبیعی تفاوت

*** دارد.** ماکس وبر معتقد بود کنش اجتماعی، معنادار است و پدیده‌های معنادار را نمی‌توان همانند

پدیده‌های طبیعی، از طریق حواس مطالعه کرد، بلکه باید معنای آنها را فهمید. [وبر با اینکه *

فهمیدن را برای درک معنای پدیده‌های اجتماعی ضروری می‌دانست، اما از آنجا که هنوز علم را * به علم تجربی محدود می‌دانست، معتقد بود آنچه جامعه‌شناسان از مطالعه پدیده‌ها می‌فهمند

باید با روش تجربی اثبات شود وگرنه ارزش علمی ندارد. از این رو تفهم را روش مستقلی برای علوم انسانی نمی‌دانست بلکه آن را مقدمه و پیش‌نیازی برای روش علمی که همان روش تجربی

بود، می‌انگاشت. به همین دلیل، وبر جامعه‌شناسی خود را تفهمی - تبیینی معرفی می‌کرد. [از

*** نظر او جامعه‌شناس، فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند؛ اما نمی‌تواند**

درباره آرمان‌ها و ارزش‌ها که پدیده‌های نامحسوس و غیرتجربی‌اند، داوری علمی کند. مثلاً خرداد ۱۴۰۲

از نظر ماکس وبر، جامعه‌شناس در مورد کدام پدیده‌ها نمی‌تواند داوری علمی کند؟ دی ۱۴۰۱ گروه سیاسی زندگی کند و از این راه، عقاید

و ارزش‌های آنها را بفهمد و توصیف کند، اما نمی‌تواند درباره درست یا غلط بودن این عقاید و

ارزش‌ها داوری کند و به نقد یا اصلاح آنها بپردازد؛ زیرا از نظر وبر با این کار جامعه‌شناس از دایره

علم خارج می‌شود یا با نام علم، کار غیرعلمی می‌کند.

* چه زمانی جامعه‌شناس در مطالعه یک گروه سیاسی از دایره علم خارج می‌شود؟ خرداد ۱۴۰۳

از دیدگاه وبر چرا جامعه‌شناس نمی‌تواند در باره درست یا غلط بودن عقاید یک گروه سیاسی داوری کند؟ خرداد ۱۴۰۴

■ دامنه کاربرد آزمایش در جامعه‌شناسی بر خلاف علوم طبیعی بسیار محدود است. افراد را نمی‌توان وارد محیط آزمایشگاهی کرد. آنها می‌دانند که مورد مطالعه‌اند و ممکن است رفتار طبیعی نداشته باشند. این تغییر رفتار افراد را اثر «هوثرن» می‌نامند. در دهه ۳۰ میلادی به‌هنگام کار پژوهشی بر روی کارگران کارخانه هوثرن، ناکارآمدی این روش در مطالعه انسان‌ها مشخص شد.

■ گاهی به ندرت می‌توان به نحو مفیدی از روش آزمایش استفاده کرد. آزمایش فلیپ زیماردو در ایجاد یک زندان ساختگی، در سال ۱۹۷۲ مثال خوبی از کاربرد آزمایش در جامعه‌شناسی بود.

در چه قرنی و چگونه زمینه رونق و غلبه «تفسیر» و «رویکرد تفسیری» فراهم شد؟

اما در قرن بیستم نتایج این باور که مرز علم و غیرعلم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کند،

مورد تردید قرار گرفت و زمینه رونق و غلبه «تفسیر» و «رویکرد تفسیری» فراهم شد. اگر تبیین

را دانش جهان‌شمول (قوانین همه‌جایی و همیشگی) بدانیم؛ تفسیر، دانش محلی (اینجایی و

اکنونی) است؛ به این معنا که همه دانش‌ها، تولیداتی اجتماعی و فرهنگی هستند. فرهنگ‌های

گوناگون، تفسیرهای مختلفی از زندگی دارند و هر کدام دانش‌های خاص خود را تولید می‌کنند.

انسان‌ها همان‌گونه که در سرما لباس گرم و در گرما لباس سبک‌تر می‌پوشند یا وسیله سرمایش

و گرمایش می‌سازند، برای رابطه با یکدیگر زبان را و برای معنا دادن به جهان، دانش‌های خاص

خود را پدید می‌آورند. با غلبه رویکرد تفسیری، این بار تبیین در حاشیه تفسیر قرار می‌گیرد،

2 علوم انسانی و اجتماعی دیگر دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارند و تفسیر به عنوان

روش مستقل و ویژه علوم انسانی و اجتماعی به رسمیت شناخته می‌شود.

رویکرد تفسیری در تقابل با رویکرد تبیینی بر این باور است که کنشگران بر اساس معنایی

که در ذهن دارند، دست به عمل می‌زنند. بنابراین برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر

پدیده‌های اجتماعی عبور کرد و به معانی نهفته در کنش‌ها راه یافت. دی 1401

■ معنای کنش وقتی از معنای کنش می‌پرسیم دقیقاً در باره چه چیزی سوال می‌کنیم؟

وقتی از معنای کنش می‌پرسیم دقیقاً درباره چه چیزی سؤال می‌کنیم؟ 1 گاهی منظورمان

قصد و هدف کنشگر از انجام دادن کنش است؛ مثلاً ممکن است هدف دانش‌آموزی از

درس خواندن، کشف حقیقت، افزایش معلومات، اشتغال، کسب موقعیت اجتماعی و... باشد.

2 گاهی منظورمان چیزی است که کنش انسان، نماد و نشانه‌ای از آن است و بر آن دلالت

می‌کند؛ مثلاً درس خواندن یک دانش‌آموز می‌تواند نشان‌دهنده فضای رقابتی در مدرسه،

ارزشمند بودن سوادآموزی در جامعه، اهمیت تحصیلات برای والدین و... باشد.

بیانگر معنای فرهنگی
شهریور 1403

تفاوت تبیین و تفسیر را بنویسید

خرداد ۱۴۰۰
دی ۱۴۰۳

خرداد ۱۴۰۴

دی ۹۹
شهریور 1400

بیانگر معنای ذهنی
شهریور 1403

مغای کنش ← هدف کنش ← باید به ذهن کنشگر راه پیدا کنیم

دلت کنش ← باید به زمینه ی فرهنگی که کنشگر عمل می کند، دقت کنیم

برای فهمیدن دلالت های کنش چه باید کرد؟ شهریور 1401

دی 1402

دی 97 برای پی بردن به هدف کنش، باید به ذهن کنشگر راه یابیم و برای فهمیدن دلالت های کنش، باید دی 1402

فهم هر کنش مستلزم چیست؟ خرداد 99

به زمینه فرهنگی ای که کنشگر در آن عمل می کند، مراجعه کنیم. به عبارت دیگر، فهم هر کنشی

مستلزم دسترسی به معنای ذهنی (فردی) و معنای فرهنگی (اجتماعی) نهفته در آن است.

کنشگران فردی و جمعی، هم در معنای ذهنی و هم در معنای فرهنگی، فعال و خلاق اند.

همین فعالیت و خلاقیت کنشگران، موجب پیدایش معنای گوناگون و در نتیجه آن، پدید آمدن

خرده فرهنگ ها و گروه های مختلف، درون هر جهان اجتماعی می شود.

علت پیدایش خرده فرهنگ ها و گروه های مختلف با معنای گوناگون؟ دی 98

■ عبایه یا چادر عربی پوششی است که عرب های ایران از آن استفاده می کنند. رنگ عبایه سیاه است و رنگ دیگری ندارد.

■ چادر رنگارنگ بندری یکی از زیباترین پوشش های سنتی رایج در ایران است که به پوشش های مرسوم در هند و شمال آفریقا

■ پوشیدن چادر کاملاً سفید در شهر ورزنه، از رسوم بسیار قدیمی است که در جهان اسلام منحصر به فرد است.

خرداد 1403

چرا در یک فرهنگ، علم آموزی بر ارزشمندی علم دلالت نمی کند یا در فرهنگی دیگر لباس و ظاهر زیبا نشانه جایگاه اجتماعی والا نیست؟ خرداد 1402

پیدایش فرهنگ های مختلف، نتیجه چیست؟ خرداد 98 شهریور 98 شهریور 99

دی 1401 علاوه بر این، خلاق و فعال بودن انسان ها در تولید معنای، موجب پیدایش فرهنگ ها و جهان های

مربوط به رویکرد تفسیری
خرداد 1403

دی 98 اجتماعی مختلف می شود. جهان های اجتماعی مختلف، معنای ذهنی و فرهنگی متفاوتی پدید

می آورند؛ مثلاً ممکن است لباس و ظاهر زیبا در فرهنگی، بر جایگاه و پایگاه اجتماعی والا

دلالت نکند یا در فرهنگ دیگری، علم آموزی بر ارزشمندی علم دلالت نکند بلکه با هدف غلبه

بر دیگران یا به دست آوردن شغل پردرآمد، انجام شود.

■ روش های کیفی

دی 97 تنوع و تکرر معنای، موجب پیچیدگی کنش های انسانی و دشواری فهمیدن معنای آنها می شود.

بنابراین برای فهم کنش انسان ها باید به سراغ روش هایی رفت که این تنوع ها و تفاوت ها را

شهریور 99 در نظر می گیرد. این روش ها در مقابل «روش های کمی» قرار می گیرند که در جامعه شناسی

تبیینی به کار می روند و به نام «روش های کیفی» شناخته می شوند. خرداد ۱۴۰۴

مفهوم قوم نگاری را توضیح دهید
شهریور ۱۴۰۰ «قوم نگاری» یکی از این روش ها است. در این روش، پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد

تحقیق درباره آنها را دارد، زندگی می کند؛ خود را در شرایط فرهنگی آن قوم قرار می دهد و

کنش هایشان را تجربه می کند تا آنها را بهتر بشناسد. مطالعه موردی را توضیح دهید

خرداد 98 «مطالعه موردی» یکی دیگر از روش های کیفی است. اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک

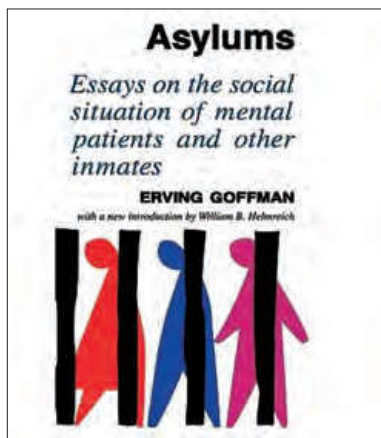
دی 97

شهریور 98

شهریور ۱۴۰۴

پدیده اجتماعی خاص مثلاً یک فرد، یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن را نشان دهد، از این روش استفاده می‌کند. در مطالعه موردی یک ده، موقعیت جغرافیایی، اوضاع جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و به طور کلی جزئیات زندگی مردم ده بررسی می‌شود.

خرداد 99
دی 1400

■ گافمن از جامعه‌شناسانی بود که برای تحقیق درباره بیمارستان روانی به عنوان یک نهاد اجتماعی و اثر آن بر بیماران، ماه‌ها به عنوان کارمند در یک بیمارستان روانی مشغول به کار شد و از طریق مشاهده مشارکتی به تحقیق پرداخت. او نتیجه تحقیقاتش را در کتابی به نام «بیمارستان‌ها» مقالاتی در جایگاه اجتماعی بیماران روانی و دیگر زندانیان در سال ۱۹۶۱ منتشر کرد.

جدول زیر را تکمیل کنید. شهریور ۱۴۰۴ رویکرد تفسیری

موضوع	روش	هدف
الف کنش‌های اجتماعی و معنای آنها	تفسیر (نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آنها)	ب معنابخشی و انسجام بخشی به زندگی اجتماعی

■ قوم‌نگاری، نوعی پژوهش کیفی بر اساس مشاهده مشارکتی است که در آن محقق به دنبال پرده برداشتن از معنایی است که در کنش‌ها نهفته‌اند.

■ «انسان‌شناسا اومدن، انسان‌شناسا اومدن» این کاریکاتور بیانگر اشکالاتی است که هنگام مطالعه انسان‌ها که موجوداتی دارای آگاهی هستند، بروز می‌کند.

جامعه‌شناسی تبیینی ← روش کمی

جامعه‌شناسی تفسیری ← روش‌های کیفی همان 1- قوم‌نگاری 2- مطالعه موردی

برای فهم کنش انسان ها از چه روش هایی استفاده می شود؟ **قوم نگاری - مطالعه موردی** دی 98
روش هایی که در جامعه شناسی تبیینی بکار می رود بنام **روش های کمی** شناخته می شود. شهریور 98

نمونه بیاورید

در یکی از اردوهای جهاد سازندگی که به خوزستان رفته بودیم، میهمان عشایر عرب زبان منطقه شدیم. در همین سفر بود که هر آنچه از میهمان نوازی و خونگرمی آنها شنیده بودیم، با چشم خودمان دیدیم. از میان همه آداب میهمان نوازی، یکی از رسوم میزبان به ما این درس را داد که آشنایی با آداب و رسوم اقوام مختلف و آگاهی از معنای این سنت ها تا چه اندازه در درک متقابل و برقراری ارتباط، مهم است. ماجرا از این قرار بود که پس از هر بار نوشیدن چای، میزبان بدون درنگ دوباره استکان های خالی ما را پر می کرد. این کار آنقدر تکرار شد تا یکی از دوستان ضمن تشکر به صراحت گفت که پذیرایی به قدر کفایت انجام شده است و ما دیگر میلی به نوشیدن چای نداریم. میزبان خونگرم و میهمان دوست هم توضیح داد که در میان عشایر منطقه، تا زمانی که میهمان استکان خالی اش را به صورت وارونه در نعلبکی قرار ندهد، بدین معناست که همچنان به خوردن چای تمایل دارد و او نیز به همین علت دوباره در استکان های ما چای می ریخته است.

در صورتی که شما نیز تجربه مشابهی داشته اید و با کنش هایی مواجه شده اید که معنای آن را نمی دانسته اید، آن را با دوستانتان در میان بگذارید و بگویید چگونه توانستید معنای آن کنش را دریابید.

■ زنان ترکمن بعد از ازدواج در زیر چارقدشان حلقه ای روی سر قرار می دهند که نشانه متاهل بودن آنهاست و آنان را از افراد مجرد متمایز می سازد. افرادی که این نشانه را می شناسند، معنای نهفته در آن را در می یابند.

تحقیق کنید

از میان موضوعات زیر یک مورد را انتخاب کنید و با راهنمایی دبیر خود و با استفاده از روش های کیفی درباره مسئله یا موضوعی مرتبط با آن تحقیق کنید:
زنگ تفریح، مدارس غیرانتفاعی، کلاس های کنکور، هواداری از یک تیم ورزشی، زندگی فرد معتاد به مواد مخدر، تکدی گری، الگوهای دوست یابی، افت تحصیلی، کودکان کار، بدحجابی، مزایا و معایب شبکه های اجتماعی.

قوم نگاری و مطالعه موردی در مقابل قرار می گیرد که در جامعه شناسی تبیینی بکار می روند. شهریور 99

الف- روش تفسیری ب- روش های کمی ج- روش تفهیمی د- روش های کیفی

در کدام روش پژوهش، محقق موقعیت جغرافیایی، اوضاع جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بطور کلی جزئیات زندگی مردم یک ده یا یک روستا را بررسی می کند؟ خرداد 99

د- قوم نگاری

ج- روش های آماری

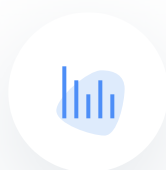
ب- مطالعه موردی

الف- روش کمی

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد